

Tamsalu kooli eelkäijad

TAMSALU

○Tamsalu sai alguse väiksest mõisast. Mõisa (Tamsal) on esmakordselt mainitud 1512. Tamsalu arengule panid aluse raudtee ja lubjatööstuse rajamine 19.sajandi teisel poolel.

UUDEKÜLA VALLAKOOL 1863. aastast

○Tamsalu kooli eelkäija – Uudeküla vallakool tegutses Õpetatud Eesti Seltsi küsitluse andmetel juba **1863.** aastal. Õpetajaks oli **Hindrik Kosta**. Kooli pidas ülal kohalik mõis. Lapsi õpetati ühes talumajas Järvajõe poole mineva tee ääres. Maja enam alles ei ole.

○Uudeküla kuulus siis Uudeküla-Tamsalu valda Ambla kihelkonnas Järvamaal.

○Koolis oli 2 klassi. Õppetöö algas 15.oktoobril ja lõppes 15.aprillil. Õpiti lugemist, kirjutamist, usuõpetust, rehkendamist, vene keelt, ka koorilaulu.

○ **1872 – 1897** (25 aastat) oli koolijuhatajaks **Jakob Karelson**. Ta mängis viiulit ja juhatas laulukoori. Kooriga võeti osa Eesti teisest ja kolmandast üldlaulupeost (1879 ja 1880). Jakob Karelson oli tüüpiline aktiivne ärkamisaja tegelane: kogus suulist rahvapärimust ja rahvalaule, tellis ajalehti.

○Õpilasteks olid kohalikud talulapsed, 19.sajandi teisel poolel ka Tamsalu raudteelaste ja lubjatehase tööliste lapsed.

NÕMMKÜLA 2-KLASSILINE MINISTEERIUMIKOOL

○**1909.**aastast allus kool Vene riigi rahvakoolide inspektorile. Tamsalu ja Uudeküla kuulusid nüüd Nõmmküla valda.

1909.aastal sai valmis uus koolimaja - nn kivikoolimaja.

Foto: Endine Tamsalu algkoolimaja, ERM Fk 2854:153, Eesti Rahva Muuseum, <http://www.muis.ee/museaalview/646697>

○Õpilasi oli 1909.aastal 42, 1916.aastal juba 122.

○Lisaks lugemisele, kirjutamisele, aritmeetikale ja usuõpetusele õpetati maateadust, ajalugu, loodustugu, füüsikat, ilukirja, joonistamist, käsitööd, võimlemist.

○Õppekeeleks oli 19.sajandi lõpust alates vene keel

○Koolijuhatajaks oli algul Karl Augas, õpetajateks Veera Augas, August Merits, Aleksander Jaakson, Leonhard Subka. Nemad koos oma õpilastega on 1914. aasta kevadel tehtud fotol.

Foto Tamsalu muuseumist.

UUDEKÜLA ALGKOOL 1917-1919

Uudeküla 6-klassilise rahvakooli õpilased ja õpetajad aastal 1918 Uudeküla lähedal Sääse mõisa juures

Foto: Eesti Põllumajandusmuuseum. Fotokogu. EPM FP 86:2. <http://www.muis.ee/museaalview/2982430>

TAMSALU ALGKOOL 1919-1940

- Õppekeeleks sai eesti keel
- Kool oli algul 4-klassiline, 1930. aastast 6-klassiline
- Klassikomplekte oli nüüd rohkem. Ruumipuuduse tõttu oli osa klasse nn kivikoolimajas, osa aga Tamsalu mõisa härrastemajas (praeguse kultuurimaja kohal). See maja oli juba üsna viletsas seisukorras (katus jooksis läbi jne).

1931. aasta 1. jaanuarist õppisid nooremad lapsed kivikoolimajas ja vanemad Uudekülas kooli jaoks kordatehtud nn puumajas (endises Uudeküla mõisa härrastemajas).
Foto Tamsalu muuseumist

- Õpilasi oli ligi 200. See oli üks suuremaid maa-algkoole Järvamaal.
- Õppetöö algas kell 9, talvel kell 10 hommikul. Igal esmaspäeval koguneti hommikupalvusele.

- Koolijuhatajaks olid 1919-1930 Jakob Merits.

Tema abikaasa Frederike Merits oli samas koolis õpetaja. 1923. aastal sai valmis nende maja Tamsalus. Seal paiknes algusest peale ka apteek, J. Mürgi pood ja elas Tamsalu esimene arst.

Foto Tamsalu muuseumist

1930-1931 oli koolijuhatajaks Peeter Kaik, seejärel 1931-1944 Herbert Tubro, kes mängis viiulit ja juhatas ka kooliorkestrit. Fotol Herbert Tubro.

Foto Järvamaa Muuseum. Fotokogu. PM F 2345:53 <http://www.muis.ee/museaalview/1658720>

- Koolivormi algul ei olnud, 1930. aastatel enamusel siinse kütte valge kraega.

1.klass kivikoolimaja juures

Foto:Virumaa Muuseumid SA. Fotokogu. RM F 1421:2. <http://www.muis.ee/museaalview/1323031>

Õpilased ülaalmaja klassiruumis

Fotod Tamsalu muuseumist

6.klass õpetajatega

IV klassi õpilased ja õpetajad 1930. aastate lõpul nn puumaja ees. Õpetajad esireas vasakult Peeter Kaik (ajalugu), Frederike Merits (matemaatika), Helmi Riipulk (eesti keel), Herbert Tubro, Elsa Kurs, Armilde Koch (IV klassijuhataja).
Foto erakogust

Tamsalu 6-klassilise algkooli õpilased Uudekülas 1936. aastal. Fotolt on näha, et paljud õpilased kannavad noorkotkaste ja kodutütarde vormi.

Foto Tamsalu muuseumist ja Järvamaa Muuseum. Fotokogu. PM F 3173:28 <http://www.muis.ee/museaalview/241577>